

Polski Ład - stabilne finanse samorządów

Po trzech kwartałach 2021 r. samorządy zanotowały ponad 30,1 mld zł nadwyżki operacyjnej. To historycznie najwyższa wykonana kwota na tym etapie realizacji budżetów samorządowych.

📅 16.04.2024

- W 2022 r. łączne dochody wszystkich Jednostek Samorządu Terytorialnego (JST) z tytułu PIT i CIT – uwzględniając dodatkowe 8 mld zł przekazane samorządom w grudniu 2021 r. – będą wyższe o 10,3 proc. od dochodów prognozowanych przez same JST przed ogłoszeniem Polskiego Ładu.
- Rozwiązania stabilizujące i wzmacniające finanse JST dostosują system finansów samorządu terytorialnego do wyzwań związanych z wdrożeniem Polskiego Ładu, zwłaszcza w obszarze zmian podatkowych.
- Dzięki nowym rozwiązaniom samorządy będą miały zapewnione środki na inwestycje.

Dobra sytuacja finansowa Samorządów

Finanse samorządów znajdują się w dobrej kondycji. Po III kw. 2021 r. osiągnęły nadwyżkę budżetową na poziomie 23,4 mld zł, przy planowanym deficycie na ponad 31 mld zł. Nadwyżka operacyjna wyniosła ponad 30,1 mld zł. To historycznie najwyższa wykonana kwota na tym etapie realizacji budżetów samorządowych, która świadczy pozytywnie o możliwościach rozwojowych JST.

Wyniki finansowe osiągnięte przez JST wskazują, że budżety samorządowe zamkną się na koniec 2021 r. nadwyżką na wysokim poziomie. Uzyskane nadwyżki finansowe z 2021 r. będą pozostawać od 2022 r. do swobodnej dyspozycji jednostek samorządu terytorialnego, co zapewni im bezpieczeństwo finansowe.

Polski Ład zapewni stabilność i bezpieczeństwo finansów JST

Dzięki rozwiązaniom Polskiego Ładu żaden samorząd nie będzie miał dochodów mniejszych, niż sam prognozował. Nowe regulacje zapewniają dostosowanie systemu finansów samorządu terytorialnego do wyzwań związanych ze zmianami w systemie podatkowym.

Przekazywanie samorządom dochodów z tytułu udziału we wpływach z PIT i CIT w równych miesięcznych ratach, w kwotach zgodnych z prognozą określoną przed rozpoczęciem roku budżetowego to gwarancja dochodów. Ułatwi planowanie oraz realizowanie budżetów przez JST. Przyczyni się również do większego zrównoważenia dochodów i bardziej równomiernego przekazywania środków finansowych.

Wprowadzenie reguły stabilizującej dochody samorządów co oznacza, że dochody samorządowe będą mniej podatne na wahania cyklu koniunkturalnego oraz bardziej odporne na skutki zmian prawnych.

Jeśli dochody z PIT i CIT w danym roku spadną poniżej ustalonego, referencyjnego poziomu, to samorządy otrzymają dodatkowo zwiększoną subwencję rozwojową, która zapewni bardziej równomierny rozkład dochodów samorządowych. Za bazową kwotę referencyjną w 2022 r. przyjmuje się kwotę dochodów z tytułu udziału w PIT i CIT planowaną przez JST w wieloletnich prognozach finansowych na rok 2022 (według stanu na dzień 5 maja 2021 r.), czyli planowane dochody na poziomie sprzed Polskiego Ładu.

W kolejnych latach kwota referencyjna będzie indeksowana wskaźnikiem średniookresowej dynamiki PKB w cenach bieżących, czyli będzie uwzględniała wzrost gospodarczy oraz inflację.

Wprowadzone rozwiązania zapewniają ochronę mniej zamożnych jednostek przed spadkiem subwencji wyrównawczej spowodowanej wprowadzaniem zmian prawnych pomniejszających dochody JST z PIT lub CIT – dzięki tzw. kwocie stabilizującej. Wprowadzono przepis podwyższający subwencję wyrównawczą do poziomu z roku ubiegłego, w przypadku gdy jednocześnie wystąpi spadek dochodów z PIT i CIT poniżej kwoty referencyjnej.

System wyrównawczy dla samorządów został oparty na bieżących wpływach z PIT i CIT. Dotychczas kwotę subwencji wyrównawczej obliczano z uwzględnieniem danych o dochodach JST sprzed 2 lat. Od tego roku przy obliczaniu wskaźnika zamożności są uwzględniane dochody z tytułu udziału w PIT i CIT, które samorządy otrzymają w roku budżetowym. Efektem takiego rozwiązania będzie lepsze dopasowanie systemu do aktualnej, bieżącej sytuacji finansowej jednostki.

Więcej środków na inwestycje

Nowe rozwiązania wzmacniają potencjał inwestycyjny JST. Dochody samorządów uzupełniono poprzez nową część subwencji ogólnej dla gmin, powiatów i województw – część rozwojową subwencji ogólnej.

Zasady ustalania globalnej kwoty tej części subwencji i sposób jej podziału pomiędzy poszczególne jednostki, będzie następował na podstawie obiektywnego algorytmu. Będzie on uwzględniał kluczowe parametry jakimi są: poziom wydatków majątkowych JST oraz liczba mieszkańców. Subwencja rozwojowa zostanie rozdzielona między wszystkie JST. O przeznaczeniu środków będzie decydowała jednostka samorządu terytorialnego. Subwencja rozwojowa będzie mogła być przeznaczona zarówno na inwestycje jak i na wydatki bieżące. Przepisy traktują samorządy w sposób bezstronny i neutralny.

Kolejnym proinwestycyjnym działaniem jest Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych, który oferuje bezzwrotne i bardzo wysokie dofinansowanie inwestycji JST. Celem programu jest zwiększenie skali inwestycji publicznych poprzez bezzwrotne dofinansowanie. Wysokość wsparcia to od 80% nawet do 95% wartości zadania (w zależności od obszaru). W wyniku pierwszego naboru w ramach Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych, samorządy otrzymają środki w kwocie ponad 23,8 mld zł.